

ОТ РЕДАКЦИЯТА

Пожелаваме на всички колеги, на техните близки и на служителите в нотариалните кантори, здраве и лично щастие през новата 2012 година.

Нека коледните дни с тъй чаканата празнична суета Ви донесат радост, добро настроение и много, много усмивки.

От Редакцията

Елин Пелин

Дядо Мраз

Знаете ли кой съм аз – дядо ви Мраз?...

Тежък лед ми е брадата, от бял сняг ми е коста.

Ледни дишам ветрове, страшни трупам снегове.

Дето щипна – почервенея, дето хапна, посинея.

Бягай вкъщи и се сгрей, гледай вълка и се смей.

Веся Паспалеева

Дядо Коледа

Горе, там, където свети най-лазурната звезда – Дядо Коледа ще дойде на двурогата шейна.

Ах, какви ли чудни дари носи той във тая нощ!

Не бави се, дядо стари, шибай, шибай с всички мощ.

Ний те чакаме безсънни всеки миг и всеки час – ах, кога ли веч ще звънне златната шейна пред нас!

Бързай, бързай, дядо стари, ти през облаци и лед.

И развързвай чудни дари от големия пакет.

Ран Босилек

Срещу Нова година

Гарван грачи на комин. Кума Лиса точи млин. Кумчо Вълчо от гората носи за пешта дървата. Зайо Байо пешта пали и на другите се хвали:

– Работлив съм за шестима. Аз съм майсторът на млина! Без пещ хубав млин не става!

– Мълчи, Зайо – вика Лиса. – Тъй не думай, засрами се! Че без моите ръчички ще преглъщаш сухи трохички!

– А дървата кой донесе? – Кумчо Вълчо се намеси. – Но за млин не се придирия, па и род сме най-подире!

Гарван грачи на комин. Лиса носи топъл млин. На софрата го поставя, кани Вълча, кани Зая.

И запалват трима млина, срещат Новата година.

Гарван грачи на комин:

– И аз искам топъл млин!

Кума Лиса му отвърща:

– Заповядай в наш'та къща!

И Гарванчо долетява, наготово се гошава, па за Новата година, както му е обичаят, дига тънка дреновица, удря Вълча, удря Лиса, Зая – ред по редом ги изрежда, суровака и нарежда:

– Сурва, сурва година по Вълчова гърбина, по Лисини краченца, по Зайови ушенца – да ги злото забрави, да сме живи и здрави до година, до амина – да похапнем пак от млина!

Записал Димитър Танев

ОТ РЕДАКЦИЯТА

▶ 1

ДРУГИТЕ ЗА НАС

Доц. Сашо Пенев – декан на Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“

▶ 3

НОТАРИАЛЕН ГЛОБУС

46-и конгрес на италианския нотариат по повод 150-годишнината от обединението на Италия, 12–15 октомври 2011 г., Торино

▶ 8

Експертен съвет на Нотариалната камара на Република Македония
1–13 ноември 2011 г., гр. Охрид

▶ 12

Общо събрание на Международния институт за история на нотариата „Гномон“, Париж, 27 ноември 2011 г.

▶ 17

Осмо заседание на посредниците в Европейската нотариална мрежа, 4 ноември 2011 г., Виена

▶ 18

Общо събрание на Съвета на нотариатите в ЕС, 9 декември 2011 г., Брюксел

▶ 21

Семинар относно комуникациите в Европейския нотариат, 23–24 ноември 2011 г., Брюксел

▶ 25

НОТАРИАЛЕН ЖИВОТ

Есенен семинар на Нотариалната камара, 5–6 ноември 2011 г., Боровец

▶ 14

ИСТОРИЯ НА НОТАРИАТА

Приключенията на нотариусите от град Люксембург между 1830 и 1839 г.

▶ 30

Нотариатът на Карибските острови. Санто Доминго през XVIII в.

▶ 33

ЛИТЕРАТУРЕН РЕГИСТЪР

Най-вкусната кокошка
Владимир Петров

▶ 38

С доц. Сашо Пенов – декан на Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, разговаря Ренета Николова

Нотариусите дават пример как една свободна професия може да се обедини и да налага стандарти, които да водят до по-качествено прилагане на законите

■ Г-н Пенов, съвсем наскоро беше създадена фондация „120 години Юридически факултет при СУ „Св. Климент Охридски“, в която влязоха доста именити юристи. Каква е всъщност идеята, какви цели си поставя тя?

Обединяването на завършилите колеги юристи беше отдавнашна цел на новото деканско ръководство на Юридическия факултет. След

като дълго мислихме за правната форма, под която да насърчим такова обединяване, решихме, че създаването на фондация би било най-добрата идея. Тя ще дава възможност на колегите да се приобщат към дейността на факултета и така ще можем да подпомогнем развитието на студентите и преподавателската активност.

Това ще става под няколко различни форми. Фондацията ще набира дарения, но те ще бъдат

насочени към изяви на студентите, преподавателите и бившите наши възпитаници. Голямата цел е да създадем връзка между теоретичното обучение на студентите и богатата практика, която са натрупали нашите вече завършили колеги. Вие знаете колко от колегите са водещи в различни сфери на правото. Те биха могли да предадат своя опит на студентите, използвайки формите, които ще насърчава фондацията. За да стане това нещо, ни беше необходима правилната структура.

■ *Казвате, че това е един от приоритетите на деканското ръководство. А какви са дружите? Каква е визията на вас и вашия екип за развитието на Юридическия факултет?*

Факултетът е с богати традиции. Предстои честването на специална годишнина, която подчертава неговото място в системата на висшето образование в България. През следващата година се навършват 120 години от създаването му, което е повод завършилите във факултета юристи и колегите преподаватели да се обединят около идеята за затвърждаване на позициите му като водещо място за обучаване по право не само в страната, но и в рамките на Югоизточна Европа. Имаме сериозен потенциал за това, тъй като всичките ни преподаватели са специализирали в Европейския съюз, Съединените американски щати и Япония и отчитат съвременните тенденции в развитието на правната наука. Това обединение ще допринесе и за усъвършенстване на учебния процес.

Освен това ние искаме да подобрим материално-техническата база на факултета като започнахме с ремонта на библиотеката. Той приключи през лятото. Успех за нас ще бъде, ако успеем да я разширим. В края на краищата тя разполага с над 80 хил. заглавия в областта на правото и бих казал, че това е мястото в България, където могат да се намерят почти всички правни изследвания, създавани някога в нашата литература. Разширяването на библиотеката ще даде възможност на повече студенти да я ползват, както и да има по-широк достъп на външни юристи.

Друг важен момент в развитието на факултета е подготовката на млади преподаватели, което съвпада с целта на фондацията да ги насърчаваме. Защищаването на докторски

дисертации е продължителна дейност, която изисква сериозна подготовка. За тази цел трябва да се осигурят условия на бъдещите докторанти, за да могат те да изработят докторските си тези и успешно да ги защитят.

Най-ценното в правната наука е приемствеността. И нашият факултет за това има 120-годишна история – защото приемствеността в неговото развитие никога не е прекъсвала. Като започнем с първия декан на факултета Марко Балабанов и завършим с мен, винаги професорите са предавали знанията си на по-младите колеги. Затова грижата ни за младите преподаватели е основна цел на новото деканско ръководство. По-нататък те ще поемат щафетата и ще трябва да затвърждават позициите на този факултет.

■ *За много хора правната наука е консервативна. В същото време обаче това е една от най-динамичните сфери, в която навлизат нови казуси и предизвикателства...*

Правото наистина е консервативна наука, но законодателството е динамично. Това е обяснимо, защото всяко житейско поведение намира отражение в съответните правни форми. След приемането на България в Европейския съюз се наложи да се приемат много актове, с които се въвежда европейското право. Това не уплаши правната наука. Добро впечатление прави фактът, че вече излязоха няколко нови книги на наши млади колеги, свързани с прилагането на правото на ЕС.

Динамиката в законодателството не бива да плаши нито един юрист, ако той има своето правосъзнание. А правосъзнанието се получава в университета. Голямата цел на всяко обучение по право е така да възпита юристите, че те да приемат стойността му като ценност. И отук нататък в житейски ситуации да прилагат неговите принципи. Когато човек има правосъзнание, той може да реши всеки житейски казус, изхождайки от идеите за правова държава, каквато вярвам, че е България.

Утвърждаването на правовата държава изисква много усилия. Това става с подготвени хора. Често чуваме, че юристите спорят по между си. Така е, защото житейските ситуации са различни. Но в края на краищата те се водят от принципите на правото, за да стигнат до приемлива позиция, която съответства на законите.

■ *Каква е вашата оценка като декан на Юридическия факултет за нивото на правното образование у нас? Има ли нужда от промени в тази сфера?*

През последните години се развиха около десетина факултета, в които се преподава право. Откакто то се урежда като регулирана професия, се създадоха учебни планове. Ние имаме наредба, по която работим. Напаснаха се учебните програми в различните факултети. Моето мнение е, че е дошло време обучението по право да се преразгледа. Пример за тази необходимост е фактът, че единните конспекти за държавните изпити не са редактирани, въпреки промените в законодателството през последните няколко години. Може да се тръгне оттам, а по-нататък да се мисли за по-сериозни стъпки. Такава стъпка например е обсъждането на самата наредба за единните изисквания за придобиване на професионална квалификация юрист. Може да се помисли и за системата за трансфер на кредити между различните юридически факултети и да се уеднаквят критериите в учебните планове за тяхното натрупване. И в тази област имаме неща за вършене.

Това трябва да стане със съдействието на всички декани от утвърдените факултети, които са получили акредитация за обучение на специалност право. Мисля, че колегите имат волята и биха откликнали на една такава дейност за усъвършенстване на учебния процес.

■ *Много се обсъждаше и възможността част от студентите да си заплащат обучението. Това би могъл да бъде един приличен приход за учебните заведения. Какво се случи с тази идея?*

Има законови промени, които позволяват платена форма на обучение. Това касае конкретно изменение на законодателството и въвеждане на критерии, по които да стане това платено обучение. Ние сме имали такова в нашия факултет, като принципът беше прости-чък – определени бройки се заемаха от кандидат-студенти, които са имали съответния успех в класирането, но са останали извън него и срещу заплащане на по-високи такси можеха да се запишат. Вярно е, че имаше допълнителен доход на факултета, но това не е най-същественото. Може би е удачно да има такава форма, за да може повече студенти да се обуча-

ват. По-същественото е на студентите да се осигури възможността наистина да уплътняват учебното си време и да получат добро образование. Те трябва да разберат, че това, което научат тук като теоретична основа, по-нататък ще им помага при оценката на различните житейски ситуации да разсъждават като юристи. Всеки нормален човек може да чете закона. Но юристът знае как да го тълкува, знае съдържанието на понятията и изхожда от правни принципи, които са му създадени по време на следването.

■ *Как изглежда законодателството през погледа на декана на Юридическия факултет в Софийския университет? Вие казвате, че то се променя динамично. Други пък смятат, че е прекалено динамично...*

Законодателството е сложен процес. Той зависи преди всичко от това как се развиват самите обществени отношения. Мога да кажа със самочувствие, че колегите от нашия факултет са участвали в много проекти на нормативни актове от законов и подзаконов характер. Постоянно сме канени от съответните комисии в Народното събрание за участие в дискусии по изготвяне на законопроекта в различни сфери. Колегите участват като консултанти и в различни съвети в отделните министерства. Така че факултетът съвсем не е изолиран в законодателния процес. Под една или друга форма той се отзовава на нуждите. Друг е въпросът, че законът се приема от Народното събрание и последна дума имат народните представители. Така и трябва да бъде. Но самата възможност, която се осигурява от вносителите на законопроектите и от Народното събрание, да се изслушват мненията на теорията, мисля, че допринася за по-добро законодателство.

Динамиката в законодателството не е опасна. Опасно е, когато чрез текущото законодателство се нарушават принципи на Конституцията. Слава Богу, това не се случва често в България. Нашите закони са сравнително добри. Разбира се, винаги има какво да се желае за тяхното усъвършенстване, могат да бъдат подложени и на добронамерена научна критика. Последващото им прилагане може да налага допълнения или изменения в тях, макар че е желателно това да не се случва твърде често. В България все пак има сериозна традиция в

изработването на качествени закони. Притежавате уникален Закон за нормативните актове. Усещането ми е, че той се спазва и има воля за това в юридическата общност.

Освен това не мога да не отбележа, че често се искат и становища на колегите от факултета при изработване на тълкувателни актове на върховните съдилища, което пък допринася за по-добро правоприлагане.

■ *Преди време имаше съвет по законодателство към Парламента. Той не беше ли достатъчно полезен?*

Аз лично съм бил участник в този съвет. Дали ще има такъв орган, или контактът с институциите, които имат законодателна инициатива или Народното събрание, ще се осъществява под друга форма, това е въпрос на управленческа преценка. Всяка форма на съдействие е полезна. Институционализирането в съвет или привличането на отделни преподаватели специалисти в съответната област винаги води до по-добри резултати и по-добро качество на законите. И тук мога да допълня, че това сътрудничество в законодателната дейност е от взаимна полза както за теорията, така и за практиката. Защото в обсъждането на отделните законопроекти се отчитат както мнението на теорията, така и становището на колегите от практиката и тогава става тази симбиоза между наука и практика. А тя винаги носи качество.

■ *Имате ли наблюдения младите юристи, които излизат от факултета, накъде насочват най-вече своя интерес?*

Различно е. Много от завършващите юристи продължават обучението си в чужбина под формата на различни магистратури. Колегите непрекъснато са сезирани с молби за препоръки, за да може студентът по-нататък да кандидатства в ЕС или САЩ. Радва ме самочувствието на колегите, че те са получили основните си знания в България и искат да се конкурират с юристи от други държави.

През последните години прави впечатление и големият интерес към докторските работи. Току-що приключиха поредните докторантски конкурси и желаещите бяха доста. Имахме трудности, когато заплащането на докторантите беше доста по-ниско. Сега изглежда този проблем се преодолява от желанието на хората

да се развиват. Не само материалното е определящо, но и желанието да научиш повече.

Друга част от колегите се насочват към практиката. Голям потребител за тях е адвокатурата. Със спокойствие мога да кажа, че тя създаде много сериозни изпити за приемането на млади адвокати. Това също изисква качествено предходно образование. След това голяма част от колегите се насочват към съдебната система и всичките ѝ форми – съдии, прокурори, следователи, и се явяват на организирани конкурсни изпити.

Другите две форми на свободни професии – нотариуси и съдии изпълнители, също са популярни. Много от сътрудниците в нотариалните кантори или в тези на съдиите изпълнители са юристи, завършили право.

■ *Нотариалната професия не е ли най-апетитна? Не държи ли първото място?*

Не бих казал. Въпросът е, че студентите изпитват едно усещане към онзи клон на правото, към който смятат да се профилират. На едни студенти в душата им е гражданското право, на други – наказателното, а на трети – административното. Това е водещото. Важното е да отиваш с желание на работа и да вършиш това, което ти е интересно.

Аз съм впечатлен от работата на Нотариалната камара, защото тя успя с много усилия да направи онези законови промени, които доведоха до намаляване на измамите с недвижими имоти и намаляване на проблемните сделки пред нотариусите. Тя го постигна с активна работа и в добро взаимодействие с хората от теорията.

■ *Говорейки за нотариалната професия, може би нотариалната реформа е пример за успешна реформа в България, а такива не са много.*

Това е добър пример, защото се създаде една професионална общност, която отстоява своите интереси. В същото време дава качествени услуги на гражданите, отчита проблемите и тази общност прави всичко възможно, за да ги реши. Това дава пример как една такава общност е в състояние да решава възникналите проблеми в една или друга сфера на обществените отношения. Хубаво е, че една свободна професия така може да се обедини и да налага

такива стандарти, че да води до по-качествено прилагане на законите. Същата тенденция се наблюдава и при Камарата на частните съдебни изпълнители.

■ *Направиха се много промени в законодателството по инициатива на Нотариалната камара. Това показва, че една илдия, защитавайки общественя интерес, може да промени ситуацията в страната...*

Това е така, защото колегите изхождат от принципите за справедливо и добро решаване на проблемите и са обединени в своите усилия. Създали са институционално камарата и всеки не работи сам за себе си. Тогава се постигат резултати. И трудно би се намерил законодателен орган, който да откаже на едно разумно

предложение, което би довело до облекчаване на гражданския оборот, от една страна, и от друга – до предотвратяване на възможностите за злоупотреби. Но за това се иска воля и усърдна работа на членовете на съответната общност, за да доведат нещата докрай.

■ *Какво ще пожелаете на колегите нотариуси за предстоящите коледни и новогодишни празници?*

На първо място бих им пожелал здраве. След това – повече професионални успехи, настойчиво да отстояват своите интереси и да работят в полза на гражданите на Република България. Със своята дейност те да гарантират техните интереси.

IN MEMORIAM

През месец септември тази година внезапно ни напусна нотариус Орлин Керемидски от град Костинброд.

Тежко и мъчително е да се разделяме с колега, с който сме работили заедно от първия ден на вписването ни като свободни нотариуси.

От името на всички български нотариуси изказваме нашето уважение и почит към колегата Керемидски и се присъединяваме към скръбта и мъката на близките му.

„Бъдете горди от принадлежността си към професията на нотариус“

Джанкарло Лаурини, председател на Националния съвет на италианския нотариат

В периода 12–15 октомври в Турино се състоя 46-ият конгрес на италианския нотариат. Той бе посветен на 150-годишнината от обединението на Италия и се проведе под наслов „Обединението на Италия и нотариалната традиция“.

Ръководителите на италианския нотариат и конгреса

Конгресът бе тържествено открит на 13 октомври в залата на Конгресен център Лингото с химна на Италия и химна на Европейския съюз, изпълнени от хора на операта на Турино. Председателят на Организационния комитет на конгреса г-жа Флавия Пеше Матиоли въведе присъстващите в актуалната обстановка в Италия и свързаните с това проблеми за италианския нотариат. След нея думата взе председателят на Изпълнителния комитет на конгреса г-н Роберто Мартино. Говори се за либерализация на професията, но нека това да се обсъди първо с италианските нотариуси. Нотариусите знаят своите

задължения, знаят какво иска обществото и осъзнават необходимостта от запазване на правилата и нормите, които регулират нотариалната професия. Те самите са готови да предложат промени в областта на дружественото право, брачните двойки, защото нотариусите са верни служители на обществото.

Приветствени адреси бяха прочетени от министъра на младежта и пазителя на печата. Председателят на Съвета на нотариатите на Европейския съюз г-н Рудолф Кайндл поздрави присъстващите и изказа благодарност за всеотдайната работа специално на Джанкарло Лаурини и Роберто Бароне, както и на целия италиански нотариат за активното участие в дейността на съвета. Той специално се спря на последиците от решението на съда относно гражданството от 24 май 2011 г., като изтъкна положителните моменти, а именно: съдът е осъзнал, че дейността на нотариуса отговаря на обществен интерес и нотариусът е гарант на законността и правната сигурност на документите. На 7 септември т.г., по време на една среща, вицепрезидентът на комисията г-жа Вивиан Рединг потвърди своето убеждение, че статутът на нотариуса няма да претърпи промени. Особено внимание сега трябва да се обърне на Директивата за професионалните квалификации. Решението от 24 май 2011 г. не поражда законово задължение за изменение на директивата относно професионалните квалификации, било то пряко или косвено. Чл. 41 на Директива 36/2005 посочва, че директивата не накърнява приложението на чл. 39, параграф 4 и на чл. 45 от договора, а именно по отношение на нотариусите. Необходимо е нотариатите от ЕС да си сътрудничат относно директивата за професионалните квалификации, така че тази

Конгресният център Линко

директива в частта си, касаеща нотариусите, да не се променя.

Всички са убедени, че чрез консолидиране и модернизиране на професията европейският нотариат ще извлече ползи от това предизвикателство, и то не само за Европа.

След Рудолф Кайндл думата бе дадена на председателя на Международния съюз на нотариата, Жан Пол Декор. Съюзът обединява 81 страни от 7 континента и обхваща 2/3 от цялото население и от световния вътрешен брутен продукт. Той изтъкна основните аспекти на организацията, която чества своята 63-годишнина: ролята на Международния съюз на нотариата за определяне политиката на профе-

сията и нейното осъществяване.

Във вътрешен план тази политика се обуславя от два основни момента:

1. Повишаване статута на нотариуса, чиито основни характеристики са: назначаване от изпълнителната власт, регулиране на броя на нотариусите, прилагане на фиксирана тарифа от правителствените власти, изключителна компетентност за определени дейности и ограничена компетентност в географски план.

Не е ли забележително, че 6 страни от Г8, 21 от 27 в Европейския съюз и 15 от 19 в Г20 са страни, където има изграден нотариат? Нима е някаква мода, няколко страни, като Виетнам, Мадагаскар, Сърбия или Казахстан, да се стремят да създадат нотариат от латински тип? За да се създаде един нотариат, следва да се отговори на истинската необходимост на модерното ни общество от:

- необходимост от правна сигурност, за да се даде тласък на икономическото развитие в регулирането на пазара;

- необходимост от съвети, които да направляват нашите съграждани в лабиринта от юридически текстове;

- необходимост да се избягват конфликтите, с оглед да се облекчат съдилищата.

Тази необходимост от регулиране включва солидарност и обединение на всички регла-

Хорът на Операта изпълни химна на Италия и химна на Европейския съюз

Рудолф Кайндл, председател на Съвета на Нотариатите от Европейския съюз

Жан-Пол Декор, председател на Международния съюз на нотариата

ментирани професии, като юридическата, медицинската или такива в услуга на гражданите. Би било опасно систематично да се либерализират тези професии, като се оставя свободно поле за дива конкуренция, където всички удари са позволени, т.е. на закона на джунглата, на закона на по-силния, по-хитрия или по-богатия.

2. Другият приоритет на нашата професионална политика е обучението на нотариусите

навсякъде по света.

Във външен план, политиката на Международния съюз на нотариата визира няколко цели: първо, да се изтъкне ролята на нотариуса в модерното общество; второ, да се следи за развитието и защитата на нотариата навсякъде по света, като непрекъснато отговаряме на атаките на Световната банка и нейния доклад *Doing Business*, която много често обвързва своята помощ с условия, които лишават нотариуса от неговите запазени дейности в областта на недвижимите имоти и дружествата. Съвместно със Съвета на нотариатите от ЕС трябва да се действа и пред Европейския съюз да признае истинския статут на нотариуса, а именно натоварен с публична власт. Институциите на Международния съюз на нотариата са призвани и да се намесват при случаи, когато национални правителства, попаднали под различни моментни влияния, искат да премахнат тарифата, регулирания брой на нотариусите, както и да ограничат запазените компетенции на нотариусите.

Накрая Жан-Пол Декор завърши с думите: „Солидарността и добрата организация са двата основни добродетели на едно хуманно и хармонично общество.“

Джанкарло Лаурини, председател на Националния съвет на италианския нотариат, припомни изключителната епоха, която преживя европейският нотариат след падането на Берлинската стена, а именно разцвета на либералните професии в страните от Средна и Източна Европа, където нотариатът изигра и продължава да играе изключителна роля в демократичното изграждане на тези държави.

Джанкарло Лаурини отдели специално внимание на основните принципи, присъщи на нотариата от латински тип, признати на петте континента. Принципи, без които функциите на нотариуса като гарант, подобно на магистратите, на законността и сигурността биха загубили своята надеждност и не биха били полезни за нашето общество.

Някои от тях, като следдипломното обучение, задължителната застраховка, разделението на представителните и дисциплинарните органи, рекламата, вече са възприети отдавна от нотариата. Други „устойчиви“ принципи засягат **ДОСТЪПА ДО ПРОФЕСИЯТА, СТАЖА И ТЕРИТОРИАЛНАТА КОМПЕТЕНТНОСТ**, три основополагащи теми

Джанкарло Лаурини, почетен председател на Международния съюз на Нотариата и настоящ председател на Националния съвет на италианския нотариат

не само за доброто функциониране на професията, но и за решаване на по-общи, но и значителни проблеми на нашето общество: младите, върху които трябва да се концентрира вниманието на всички. Не бива да се забравя и проблемът с ПРОФЕСИОНАЛНАТА ТАРИФА.

Нотариалната система на Италия датира от 1913 г., но повечето принципи, върху които тя се основава, са валидни и днес, в ерата на сложните технологии, където италианският нотариат е в авангарда на Европа и където е вложил много икономическа и човешка енергия, като по този начин е доказал своята способност да прогнозира и организира, например електронния нотариален акт, телематичната връзка на нотариалните кантори с офисите на 6-те публични администрации, „телематичните търгове“, създадени от Нотартел, които италианските съдилища вече са поискали да използват до създаването на по-ефективна вътрешна информационна система, която бе представена на събранията в събота.

Като една от основните задачи на италианския нотариат председателят Лаурини изтъкна създаването на Нотариален кодекс, чрез който Националният съвет на нотариата иска да въведе ред в сложното законодателство в тази сфера. Един осъвременен текст, но не непременно сбор от различни норми, по който се работи в италианското Министерство на правосъдието и сенатските комисии. На италиан-

ските нотариуси предстои и реформа в семейното и наследственото право, където те са дали конкретни предложения.

В рамките на конгреса бяха организирани и две кръгли маси на тема: „Правила, доверие и икономическо развитие: ролята на нотариуса“ и „Приносът на нотариата за развитието на правото и гражданското правосъдие“, с участието на университетски преподаватели и висши магистратски кръгове.

По време на конгреса се срещнахме с много добри приятели на българския нотариат, като настоящия председател на Международния съюз на нотариата, Жан-Пол Декор, с председателя на Комисията за международно нотариално сътрудничество, Мишел Мерлоти, с бившия председател на Съюза Хелмут Феслер, както и с нотариуси от почти всички европейски страни. Интересно за нас бе установяването на контакти с представители на един непознат за нас нотариат, този на Албания. В разговор с тях, с новия председател на македонския нотариат, Зорица Пулейкова, и с представителя на Молдова, обсъдихме възможностите да се поднови хубавата инициатива за организиране на балкански форуми.

В заключителното си слово на конгреса председателят Джанкарло Лаурини призова нотариусите да бъдат горди от принадлежността си към професията и със съзнанието за колективната отговорност да допринасят за развитието на страните си, за доброто функциониране на институциите в тях. Става въпрос за съживяване на способността за адаптиране към развитието на съвременната епоха, към новите изисквания на сънародниците си, като упражняват дейността си, отстояват своята роля в обществото и подготвят младите поколения, които трябва да могат да имат солиден професионален ориентир, валиден не само за сегашното време, но най-вече за в бъдеще, без страх от дестабилизиране или незаконно отнемане на правомощията. За това трябва да работи всеки един нотариат, с цялата си отговорност, без следа от егоистични и егоцентрични помисли, а открито, с лице към новото време, което неумолимо ни притиска.

*Нотариус Елена Андасарова,
Жоржуина Златева*

ЕКСПЕРТЕН СЪВЕТ

на Нотариалната камара на Република Македония

1–13 ноември 2011 г., гр. Охрид

С население малко над 2 млн., територия 25 713 кв. км, 175 нотариуси, Република Македония е с действащ свободен нотариат от 15 юни 1998 г. От април 2011 г. председател на Нотариалната камара е нотариус Зорица Пулейкова, а до тогава с два поредни мандата (6 години) председател е нотариус Златко Николовски – добър приятел на българските нотариуси.

Макар и млад нотариат, Нотариалната камара на Република Македония има амбициозна програма за развитие и усъвършенстване на нотариалната дейност, повишаване ролята на нотариата в Македония, както и разширяване компетенциите на нотариусите.

На състояния се през 11–13 ноември 2011 г.

в гр. Охрид, на самото Охридско езеро, Експертен съвет присъстваха около 150 нотариуси, представители на Министерството на правосъдието на Македония, от Кадастъра, Държавен вестник, университетски преподаватели, IT специалисти, както и гости от Хърватия, България, Албания, като мероприятиято протече при следния дневен ред:

1. „Криминално-правни аспекти на работата на нотариусите“, докладчик д-р Никола Тупанчески;

2. „Реформи в семейното и наследственото право и ролята на нотариусите“, докладчик д-р Деян Мичковик;

3. Презентация на образеца (формата) на новата електронна информационна система на

Ръководството на Нотариалната камара на Република Македония по време на Експертния съвет, състоял се в гр. Охрид на 12.11.2011 г. – в средата е президентът на камарата нотариус Зорица Пулейкова

*Залата с нотариусите.
Крайният вляво на втория
ред е предишният председа-
тел на Нотариалната
камара на Македония
нотариус Златко Николов-
ски от гр. Скопие, който до
април 2011 г. в продълже-
ние на 6 години, т.е. два
последователни мандата, е
начело на македонските
нотариуси*

имотния регистър и кадастър;

4. Презентация на официалния (Държавен) вестник на Република Македония относно електронната връзка с нотариусите като част от проекта „Интеграция с външни системи“;

5. „Изменения в Гражданския процесуален кодекс и изпълнителното производство срещу нотариусите“, докладчик Арсен Жаневски;

6. „Компетенции на хърватските нотариуси в изпълнителната процедура“, докладчик Александра Мичели, нотариус от Хърватия;

7. Презентация на тема: „Ролята на нотариалните технологии в създаването на правна сигурност“, докладчик Павлин Петков и Наско Борисов, IT програмисти от Нотариалната камара на Република България.

В изложението си „Криминално-правни аспекти на работата на нотариусите“, докладчикът д-р Никола Тупанчески се сприя на разликата между дисциплинарното нарушение и криминалното деяние, нарушение на етичния кодекс на нотариуса или нарушения на закона поради умисъл или небрежност, както и кога деянието се криминализира.

С последните изменения на Закона за нотариусите са завишени и дисциплинарните наказания: максимумът на размера на налаганата глоба е увеличен от три на шест заплати, а максимумът на срока на лишаване от правоспособност е завишен от 6 месеца на 5 години. В Македония съставът на Дисциплинарния съд се състои от един съдия, двама пред-

ставители се посочват от правителството и двама от Общото събрание на Нотариалната камара.

Относно „Реформи в семейното и наследственото право и ролята на нотариусите“ докладчик д-р Деян Мичковик обясни, че в последните години в Македония се подготвя кодификация на гражданското законодателство – Граждански кодекс, като въпросът е дали семейното и наследственото право да бъде включено в Гражданския кодекс, или да останат самостоятелни извън него. Например във Франция и Германия семейното право е част от Гражданския кодекс, докато в Русия семейното право е извън него.

Като нов момент в наследственото право се обсъжда Договор за наследяване, по подобие на Франция, Германия, Испания, Швейцария, Турция. До сега две са основанията за наследяване: по закон и по завещание. С Договора за наследяване се поемат не само права, но и задължения (отговорности). Договорни страни в отделните държави могат да бъдат по различен начин. Например в Австрия това са само съпрузите. Намерението на законотворците в Република Македония е този договор за наследяване да се предвиди в новата реформа в наследственото право, като той ще се оформя и заверява при нотариус.

За завещанията се предвижда създаване на централен регистър на завещанията, с цел да може да се прави справка дали умрелият има оставено завещание в рамките на цялата стра-

Наско Борисов – IT специалист към българската Нотариална камара, презентира с голям успех и при изключително голям интерес електронния регистър „Единство“ на Нотариалната камара на Република България пред участниците в Експертния съвет на Нотариалната камара на Македония

Представителите на Нотариалната камара на Република България пред дома на братя Миладинови в град Струица, където ежегодно се провеждат литературни празници и се връчва лавров венец, включително такъв е връчен и на българския поет Любомир Левчев

на. Такъв регистър има в Холандия, Чехия, Словения, Черна гора.

Досежно реформите в семейното право – в последно време бракът престава да бъде единствена форма на семейство. За 2009 г. в страните от Европейския съюз 33% от децата са родени извън брак. Във Франция, Норвегия и други страни – дори над 50%. Например в Естония, ако не искат да сключват граждански брак, лицата подписват пред нотариус договор и заявяват, че заживяват заедно.

Предвижда се за в бъдеще да има възможност да се сключва и брачен договор в Македония, с който съпрузите да уреждат само имуществените си отношения, не и лични такиви. Брачният договор ще се заверява при нотариус.

В Македония нотариусът има възможност да изпраща по електронен път обяви в „Службен вестник“ (отговаря на нашия Държавен вестник), в предвидените от закона случаи, посредством електронен подпис, като таксата в случая е около 10 лв. за обява. Сходни са проблемите им относно снимане на документи за самоличност, поставяне на видео камери в канторите, като това се извършва при съблюдаване правата за защита на личните данни.

Съвещанието на Експертния съвет бе поздравено от зам.-председателя на албанския нотариат, който подчерта, че „отварянето на границите поставя все по-големи проблеми и отговорности пред нотариусите.“ В Албания има свободен нотариат от

1994 г., като по тези земи има данни за нотариална дейност още от 1836 г. за гр. Дебър, който тогава е бил град в Италия, а сега е град на територията на Македония. Работата на нотариуса трябва да бъде все по-прецизна и да отговаря на изискванията на латинската сентенция: „Това което прави нотариусът, това е законът.“

С изменение от 1 юли 2011 г. на нотариусите в Македония е предоставена компетентност да издават решения по безпорни производства за дължими суми, когато е на лице документ за дължимо плащане (напр. фактура). Изправната страна подава молба до нотариуса, като представя и фактурата, т.е. документа. Ако вземането е безспорно, нотариусът се произнася с решение, което, ако не се обжалва, лицето може чрез изпълнителя да събере вземането си. Ако производството е спорно, нотариусът изпраща лицето на съд.

Това е довело до завишаване обема на работа на колегите ни от Македония, тъй като фирмите, особено големите, се възползват от тази възможност. Таксуването е според материалния интерес съобразно тарифата на нотариусите.

Особена гордост за нас – представителите на българската Нотариална камара, бе изложението на Наско Борисов – IT специалист към Нотариалната камара, относно: „Ролята на нотариалните технологии в създаването на правна сигурност“, като основната идея на изложението му е, че електронният вариант по-трудно се фалшифицира, отколкото документът на хартиен носител, за това се засилва правната сигурност. Изложението на Наско Борисов се помества отделно.

*Нотариус
Станка Стайкова*

Ролята на нотариалните технологии за създаване на правната сигурност

QUOD RECORDUM PROBATUM

Кое то е доказано с официален документ, не може да се отхвърля.

Горният принцип е формулиран от римските юристи преди две хиляди години, но въпреки това днес той има актуално звучене повече от всякога. Информационното общество, в което живеем, е новаторско по своята същност, но иновацията в никакъв случай не се състои в отричането на основополагащите принципи на обществото и правото. Високите технологии просто налагат една по-космополитна визия на същите процеси и явления, които са ни познати от векове.

Състояният се на 11–13 ноември 2011 г. в Охрид Експертен съвет на Нотариалната камара на Република Македония беше още един чудесен повод да се разговаря и дискутира по темата за нотариалните технологии и правната сигурност. Преди няколко години изразът „нотариални технологии“ или „електронен нотариат“ не би предизвикал никаква асоциация както за българския нотариус, така и за всеки български специалист в областта.

Днес обаче зад това понятие се крият конкретни мерки и решения, които Нотариалната камара постигна за около три години упорита работа.

През февруари 2008 г. Нотариалната камара направи проучване относно техническите и информационни условия на всяка нотариална кантора.

През юли 2009 г. Нотариалната камара закупи софтуер за електронно водене на служебния архив в нотариалните кантори и го предостави за бесплатно ползване на всеки български нотариус (компютърната програма „Нотариус Футурум“).

През октомври 2009 г. успешно стартира информационната система на Нотариалната камара „Единство“, която е съвкупност от четири електронни регистъра – Регистър за завещания, Регистър за пълномощни за недвижими имоти, Регистър за оттеглени пълномощни и Регистър за фалшиви документи.

През февруари 2011 г. успешно стартира електронният достъп на нотариусите до национална база данни „Население“.

През март 2011 г. успешно стартира електронният достъп на нотариусите до Националния регистър за българските лични документи към МВР.

Ето това са нотариалните технологии. А каква е тяхната роля за създаване на правната сигурност най-добре показват фактите. А фактите са: над 500 хил. документа в системата „Единство“, което доведе до рязък спад в ръста на имотните измами по данни на прокуратурата. Социалният ефект е налице – повишено чувство за сигурност у населението и по-добри условия за бизнеса и инвестициите.

Всичко това стана възможно, защото нотариалните технологии бяха създадени въз основа на закона и функционират по ясно разписани нормативни правила. Дейностите по тях имат технологично съдържание, облечено в одеждите на правото. Такава дейност има силата на официален документ, защото всяка стъпка на технологията има юридически ефект.

Три бяха най-разпространените способности за извършване на имотни измами:

- Чрез фалшиви документи за самоличност;
- Чрез фалшиви пълномощни за недвижим имот;
- Чрез фалшиви удостоверения за наследници.

Първият способ беше неутрализиран чрез достъпа на нотариуса до базата данни за личните документи в МВР.

Вторият способ беше неутрализиран чрез създаването на електронните регистри за пъл-

номощни за имот и оттеглени пълномощни.

Третият способ беше отчасти неутрализиран чрез достъпа на нотариуса до национална база данни „Население“.

Постигнатото обаче не бива да приспива устрема и непрекъснатия стремеж към усъвършенстване, защото дигиталното общество се развива с високи темпове и ние винаги трябва да догонваме неговите постижения отново и отново.

Пожелавам на нотариалната гилдия през новата 2012 г. да направи следващите много важни стъпки в изграждането на електронния нотариат, а именно:

- Разширяване обема на информационна система „Единство“ – включване на пълномощните за пред банка, договорите за МПС, предварителните договори за недвижими имоти.

- Създаване на допълнителен регистър на последното пълномощно за болни и стари хора, за да се пресече последната ниша на измамниците за фалшифициране на самоличност.

- Издаване от нотариуса на удостоверение за наследници с изчислените наследствени квоти, за да се даде по-голяма сигурност при наследственото правоприемство.

- Създаване на електронен нотариален акт, удостоверен и вписан от нотариуса изцяло по електронен път.

Това е посоката и тя е вярна, ние само можем да полагаме усилия за скоростта, с която да бъде постигната целта!

*Наско Борисов,
юрист и ИТ консултант на
Нотариалната камара на РБ*

Общо събрание на Международния институт за история на нотариата „Гномон“

На 27 ноември се проведе редовното Общо събрание на Международния институт за история на нотариата. Институтът е организация с нестопанска цел, асоциирана към Международния съюз на нотариата. Както винаги, събитието се състоя в сградата на Висшия съвет на френския нотариат в Париж. В рамките на събранието бе обобщена дейността на института през изминалата година и бяха разгледани кандидатурите за членство в организацията. Приветствани бяха представители на Перу, Буенос Айрес, Квебек. Бяха подновени мандатите на председателите и на административния съвет, сред които и този на председателя на Нотариалната камара на Република България, нотариус Димитър Танев. Той бе поздравен за активното участие в събранията на института и за съдействието на българската Нотариална камара в списването на изданието „Гномон“. В следващия брой се очаква да бъдат публикувани два материала на уважаваните от нас проф. Георги Боянов и Петър Раймундов.

Председателят на института Ален Моро благодари сърдечно на нотариус Димитър Танев за отзивчивостта и сътрудничеството на българския нотариат. Моро изяви готовност за активна работа с българската Нотариална камара при организирането на бъдещ семинар, посветен на архивите. Проектът за този семинар съществува от една година и все още е в развитие. Директорката на френските национални архиви, които са в процес на преместване, също бе сред участниците в събранието. Тя радушно прие предложението на нотариус Танев да даде интервю за някое от следващите издания на „Нотариален бюлетин“. Гост на мероприятиято беше и отговарящият за международната дейност на френската Нотариална камара. Той разкри интересни подробности от работата на френските нотариуси с регистрите на недвижими

Нотариус Димитър Танев с представители на тунизийския нотариат

имоти. Стана ясно, че се разработва идеята, информацията за недвижимите имоти да бъде достъпна като приложение за смартфон.

По време на събранието беше презентирана автобиографичната книга на нотариус Мишел Кордие „Приключенията на един провинциален нотариус“. Официалната част приключи с раздаване на новоучредената

награда „Клемен“, която институтът ще присъжда за артистични прояви, свързани с дейността му. Първият такъв приз отиде при гравьорката на жетоните, запазена марка на организацията, г-жа Мейио.

Мероприятието продължи с конференция на тема „Нотариатът при Лабиш“, която провокира дискусия около образа на нотариуса, застъпен в пиесите на Йожен Лабиш.

За финал участниците имаха възможността да се насладят на френско-китайската експозиция „Писменост, човек, право“.

Росица Дамянова

Осмо заседание на посредниците в Европейската нотариална мрежа, 4 ноември 2011 г., Виена

На 3 и 4 ноември 2011 г. във Виена се проведе редовна среща на Европейската нотариална мрежа, като домакин беше австрийската Нотариална камара. Присъстваха представители на Австрия, Белгия, България, Германия, Гърция, Испания, Италия, Малта, Полша, Португалия, Румъния, Словакия, Словения, Унгария, Франция, Холандия и Хърватска. За пореден път срещата беше уважена и от Европейската комисия, чрез своя представител г-жа Емануел Кретан-Манианд. Първият ден беше посветен на Отдела за обучение към Европейската нотариална мрежа. Начало на срещата поставиха лично координаторът на Отдела за обучение към Европейската нотариална мрежа – г-н Джовани Лиота, председателят на австрийския нотариат – г-н Лудвиг Битнер, и председателят на Съюза на

европейските нотариати (CNUE) – г-н Рудолф Кайндл.

Г-жа Кретан-Манианд направи презентация на Европейската комисия на тема „Изграждане на доверие в правосъдието на Европейския съюз – ново измерение на европейското юридическо обучение“. Отчетоха се постиженията в тази област, маркираха се бъдещите цели, а също така се очертаха отговорностите и очакванията на всяка една държава.

Срещата продължи с доклад на професора от Хайделбергския университет г-н Кристиан Балдус за резултатите от международното проучване във връзка с обучаването и прилагането на общностното право от страна на нотариусите в рамките на ЕС.

За финал на първия ден координаторът на Европейската нотариална мрежа г-н Щефан

Матик и проф. Кристиан Балдус представиха проект за участие на Европейската нотариална мрежа в Програмата на Европейската комисия за съфинансиране на проекти за периода 2012/2013 г. Беше отбелязано, че за да се постигне тази цел, е необходимо активното участие на всички държави.

След официалното откриване на втория ден от срещата работата продължи с резюме относно интеграцията на нотариусите в Европейската юридическа мрежа, представено от г-н Кристиан Раучер, Федерално министерство на правосъдието. Отбеляза се, че включването на нотариусите в Европейската юридическа мрежа е голям успех и е необходимо представителите на всички държави там да изпълняват точно ангажиментите си и да присъстват редовно на заседанията.

Следващата част от срещата беше посветена на дейността на нотариуса и Европейската заповед за изпълнение. Отчете се, че това е нова материя в цяла Европа, и с изключение на няколко страни, използването ѝ не е широко разпространено. Тенденцията в

Европа е Европейската заповед за изпълнение да бъде част от компетенциите на нотариуса. Подчерта се, че става дума само за придаването на изпълнителна сила на актовете, което няма общо с изпълнителното производство и съдебните изпълнители. Беше поставен конкретен въпрос към България, а именно – какво може да направи българският нотариат, за да се реализира тази идея на местна почва.

Следваща точка от дневния ред беше посветена на създадения вече портал Европа-Завещания и на създаващия се в момента портал за брачните режими в Европа. Отчете се успехът на сайта Европа-Завещания, изказаха се благодарности към българския представител г-н Камен Каменов за коректно изпълнените ангажименти в тази връзка. Обърна се внимание на някои държави (вкл. и България), че популярността и посещаемостта на сайта е сравнително ниска. Относно брачните режими работата върви по план, като се отчете, че България вече е изпълнила главния си ангажимент и е изпра-

Посредниците от Европейската нотариална мрежа на поредното си заседание във Виена

тила в срок попълнения въпросник относно вътрешното ни законодателство.

Срещата продължи с представянето на обновения сайт на Европейската нотариална мрежа. Всички участници бяха помолени да направят необходимото, за да популяризират сайта в собствените си държави. Беше представен проект и за защитена информационна система „SINO“, специализирана за европейските нотариуси, достъпът до която ще се осъществява посредством електронния подпис на всеки нотариус. Тази идея е все още в начален стадий и мненията за нея бяха противоречиви.

Официално беше открит и сайтът „Европейска директория на нотариусите“. В него може да бъде направена справка за координатите на всеки европейски нотариус, както и за езиците, които той владее и на които може да обслужи клиентите си.

Останалите част от срещата беше посветена на идеите за развитие на Европейската нотариална мрежа и възможните бъдещи инициативи. На кръгла маса бяха обсъдени

различни предложения, като на две от тях беше обърнато сериозно внимание. Първото е предложението на Гърция за създаване на информационен сайт за всички лични документи, валидни в Европа. Идеята е всеки нотариус да може да провери как точно изглеждат издаваните от всяка държава лични документи (а в бъдеще защо не и да направи проверка на тяхната валидност). Второто предложение дойде от румънския представител Раул Радой – да се създаде сайт (подобно на Европа-Завещания), на който да има информация за това на какви точно изисквания трябва да отговарят актовете, издавани от нотариус, за да бъдат валидни съгласно вътрешното законодателство на отделните държави. Г-н Радой даде пример с пълномощните за разпореждане с недвижими имоти, за валидността на които има различни изисквания в страните-членки и това създава трудности на нотариусите при трансгранични сделки.

Следващата среща на Европейската нотариална мрежа ще се проведе в Атина.

Българските представители в Европейската нотариална мрежа – нот. Камен Каменов и юрисконсултът на Нотариалната камара Цанко Иванов

Общо събрание на Съвета на нотариатите в ЕС

9 декември 2011 г., Брюксел, Белгия

CROBESCO – Проект за трансгранично прехвърляне на недвижимите имоти

На 9 декември 2011 г. в Брюксел бе проведено Общо събрание на Съвета на нотариатите от Европейския съюз (CNUE), под председателството на австрийския нотариат в лицето на г-н Кайндл. На заседанието обстойно бе разгледан и обсъден въпросът във връзка с реализирането на Проекта за трансгранично прехвърляне на недвижими имоти (CROBESCO). Във връзка с реализирането на проекта е и проведената конференция на CROBESCO на 1 декември 2011 г. в гр. Талин, Естония, в която участие са взели представители на нотариатите на Австрия, Естония, Франция, Германия, Латвия и Испания. На Общото събрание на CNUE бе представен протоколът от проведената конференция в гр. Талин, отразяващ

дискусиите, които са от особено значение за CNUE.

Голямо внимание на проекта бе обърнато от представителите на нотариатите на Холандия и най-вече Испания, за които той вече е в приложение. Испанският нотариат предлага **проект за международно нотариално сътрудничество**, чиято цел е да се реализира на практика система, която ще позволи да се извършва прехвърляне на недвижими имоти извън границите на държавата, в която се намират те, давайки същите гаранции, както ако прехвърлянето би било извършено в рамките на държавата. Ролята на нотариусите в тази връзка е да установят канали за сътрудничество и подпомагане чрез създаване на структура за информиране и консултиране, която да гарантира интересите на всички страни, включително тези на третите страни.

СИСТЕМА ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО МЕЖДУ НОТАРИАТИТЕ

Молба за сътрудничество

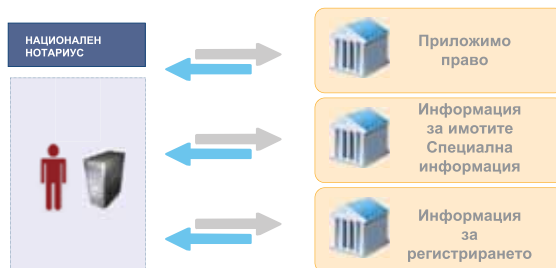

*Нотариус по местонахождение на имота

1

СИСТЕМА ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО МЕЖДУ НОТАРИАТИТЕ

Елементи от юридическия контрол

2

СИСТЕМА ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО МЕЖДУ НОТАРИАТИТЕ

3

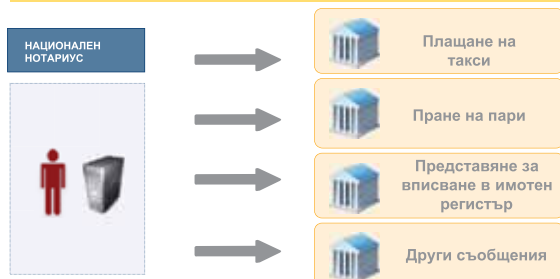
СИСТЕМА ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО МЕЖДУ НОТАРИАТИТЕ

4

СИСТЕМА ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО МЕЖДУ НОТАРИАТИТЕ

Водене на архив

5

СИСТЕМА ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО МЕЖДУ НОТАРИАТИТЕ

6

По думите на председателя на Европейската асоциация на имотния регистър (ELRA), г-н Wim Louwman, постигнатото с CROBECO може да се окаже като много задоволително (като се има предвид, че проектът приключва през юни 2012 г.) до степеня, до която е изпълнен като пилотен проект, със съдействието на Испания. Освен това той акцентира върху факта, че проектът

CROBECO е изследователски по характер, замислен е като инструментариум за професионалисти, работещи в сектора на недвижимите имоти и има факултативен характер. Г-н Louwman разказа и за протичането на процеса CROBECO между Испания и Холандия. При тази практика холандският нотариус черпи информация от испанския поземлен регистър и изпраща нотариалния

акт в холандския регистър. След това холандският регистър се свързва с компетентния служител (служител по вписванията) в Испания и в някои случаи му изпраща допълнителна информация (от направена в Холандия проверка, а именно дали нотариусът практикува, или не). Поземленият регистър е компетентният орган в Испания, който е отговорен за регистриране на акта. В тази връзка на Общото събрание на CNUE бе повдигнат въпросът, че CNUE все още няма регистър на непрестикуващите нотариуси.

Предвижда се въвеждане на програми за електронен кодекс и електронни програми в сферата на правосъдието, както и взаимодействие с Европейската служба за поземлена информация (EULIS). Европейската асоциация на имотния регистър (ELRA) предвижда да търси съвместно финансиране за реализиране на втори проект CROBESCO, предвиждащ подобряване на каталога с клаузите и създаването на бюро за помощ.

Проектът за трансгранично прехвърляне на недвижими имоти бе разгледан в контекста на текущите събития:

- възможността правата върху недвижимите имоти да прехвърлят границите;
- тенденцията за уреждане на всички въпроси чрез използване на договори;
- нарастващото значение на интернет и въздействието на техническите разработки за правото (електронен портал за правосъдие, EULIS);
- икономическата реализация на основните свободи.

Проектът е проектиран като технически по характер, без да има за цел промяна на националното законодателство и ролята на експертите по въпросите на недвижимите имоти. Датският нотариус г-н Frits Von Seydlitz сподели своя опит като нотариус по CROBESCO, обяснявайки, че е подал първия акт на CROBESCO, изготвен от холандски нотариус за имот, намиращ се в Испания, който е бил предаден на испанския регистър от холандския регистър.

Преди да състави този акт, холандският нотариус е трябвало да инсталира софтуера на CROBESCO, за да може да се свърже с испанския регистър с цел извършване на необходимите проучвания за изготвяне на

акта. Като цяло нотариусът счита, че е желателно да говори испански, за да бъде в състояние да извършва своите проучвания в Испания.

Според него предимствата на проекта CROBESCO се заключават в следното:

- процедурата се извършва на езика на купувача;
- избор на холандското законодателство;
- гарантиране, че плащането е извършено изцяло от холандски нотариус.

Беше отбелязано, че само холандски нотариуси могат да изготвят актове за имоти, намиращи се в Холандия.

Регламент на Европейския парламент и Съвета относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решенията и автентичните актове в областта на наследяването и създаване на европейско удостоверение за наследство

На Общото събрание на CNUE беше приета позиция на нотариатите относно Проекта за регламент на Европейския парламент и Съвета относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решенията и автентичните актове в областта на наследяването и създаване на европейско удостоверение за наследство. Очаква се през февруари 2012 г. европейският парламент да приеме на първо четене предложението за регламент за наследствените отношения.

С писмо от 16.10.2009 г. Комисията е представила на Съвета проект на регламент на Европейския парламент и Съвета относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решенията на автентичните актове в областта на наследяването и създаване на европейско удостоверение за наследство.

Работната група по въпросите на гражданското право (унаследяване) е започнала разглеждането на предложението на свои редовни заседания веднага след като е получила предложението на Комисията. Редица въпроси са представени на Съвета (Правосъдие и вътрешен ред) на 3 и 4 юни 2010 г. и на 9 и 10 юни 2010 г. По двата случая Съветът е одобрил пакет от политически насоки за бъдещата работа. Политическите

насоки, одобрени от Съвета на 9 и 10 юни 2010 г., проправят пътя за съществен напредък в дискусиите на работната група по въпросите за наследяването и позволяват преформулиране на най-трудните текстове. По отношение на предложения регламент ще се приложи обикновена законодателна процедура. С Европейския парламент са проведени неформални контакти по време на преговорите, с оглед представяне на проекта на първо четене. Очаква се през февруари Европейският парламент да приеме на първо четене документа.

Председателството е на мнение, че може да бъде постигнато общо споразумение по текста на членовете на предложения регламент като се вземат предвид някои предложения за изменение и допълнение. Предложените допълнения касаят частта за връщане на приживе направени дарения. Последните са представени на COREPER като компромисен вариант.

Председателството смята, че е важно за всички граждани на Европейския съюз, както и тези, които обичайно пребивават в Обединеното кралство и Ирландия, да се възползват от бъдещия регламент. Въпросът за връщане на приживе направените дарения (наричано обикновено „възстановяване“) е от голяма важност по отношение на редица

държави-членки и особено за Обединеното кралство и Ирландия, които са посочили, че намирането на задоволително решение по този въпрос е предпоставка да приемат впоследствие този регламент.

Електронен регистър за европейските сертификати за наследство

По време на дискусиите относно предложения регламент се изказаха мнения за създаване на електронен регистър на европейските сертификати за наследство, като се изтъкна доводът, че подобен регистър ще улесни използването на сертификата и ще намали риска от дублиращи сертификати или измами. Към този момент създаването на електронен регистър на европейските сертификати за наследство е в процес на обсъждане и следва да се извърши определена по обем подготвителна работа.

На този фон председателството предлага Съветът да прикани Комисията да започне да обмисля въпроса за необходимостта и осъществимостта на правен инструмент за създаване на електронен регистър.

*Константина Туцева,
юрисконсулт на Нотариалната
камера*

Семинар относно комуникациите в Европейския нотариат

23–24 ноември 2011 г., Брюксел

На 23 и 24 ноември 2011 г. в гр. Брюксел се състоя семинар по комуникациите, организиран от Нотариата на Европа, в който участваха 27 представители от различните нотариати на Европа, като 8 от тях бяха със собствени презентации по темата, в това число и българския нотариат. Нотариалната камара на Република България се представи с Електронния си регистър „Единство“, където в 10 слайда, подготвени от ИТ специалиста към НК на България Наско Борисов, бяха разгледани законовата основа на регистъра, периодът на създаването му и периодът на обхващане на документите в него (пълномощни за разпореждане и тяхното оттегляне, депозирание на завещания и тяхното оттегляне, както и регистър на фалшивите документи), съдържанието на регистъра, извършване на справки по него и критерии за намиране на информация, водене на регистъра и неговото патентоване на 20.09.2011 г.

Със собствени презентации се представиха освен България: Австрия, Белгия, Холандия, Люксембург, Франция, Гърция и Латвия. Ето и някои от по-интересните презентации на отделните държави:

АВСТРИЯ

Междинна стратегия за генериране на нотариални услуги за предприемачи на малки и средни предприятия, по нова инициатива, придружена от специална рекламна кампания и мероприятия за клиентите.

Бюджет: 2 500 000 евро, годишна поддръжка 250–300 хил. евро

Цели: това са предприемачи и предпазните мерки, които трябва да вземат за техните предприятия и предимствата от нотариалните консултации и документи, като послед-

Ръководството на семинара

ни завещания, пълномощни, поправки на учредителни договори и планирането на свързаното с недвижими имоти. Нотариусите да излязат на първа позиция сред другите професии като отговарящи за това.

Получени резултати:

Кампанията за най-добра практика през 2009 г. е дадена на връзки с обществеността – Австрия.

Целевите предприемачи бяха данъчни консултанти, Австрийската индустриална камара, нотариуси, практикуващи гражданско право.

През 2008 г., две години след началото на кампанията, след проведено запитване нотариусите, практикуващи гражданско право, се изкачиха на второ място като лица за контакт.

Между 2006 и 2010 г. се проведеха 36 прояви, в които участваха около шест хиляди гости от цяла Австрия.

БЕЛГИЯ

Всяка година повече от 2,5 млн. души се обръщат към нотариални кантори. По този начин нотариусите поемат пулса на обществото. Често става въпрос за лични теми, наистина много деликатни, които се разглеждат в канторите, разискват се много лични въпроси. Разбира се, гражданите имат нужда от отговори на юридически въпроси, но не само. Правото не разрешава всичко. Именно в това множество от индивидуални казуси, срещани от нотариусите, и в тези ситуации се крият слабостите на социалната система. Достатъчно е да се действа върху малък детайл, привидно незначителен, за да се подобри значително в по-голяма степен положението на гражданите. Трябва да се обърне внимание на този прословут детайл, т.е. на малките неща. В качеството си на част от тази идея фондация „Роа Бодуен“ предложи на нотариусите да осъществи мрежа за изслушване на нотариусите. По този начин са били проведени стотина интервюта при нотариуси и нотариални кантори в цялата страна.

Обмяна на опит, срещи. Срещи са осъществявани както в градски, така и в селски зони. Срещите са били с нотариуси от различни поколения, мъже, жени. Обхващат се максимален брой хора и региони.

Цели. Целта на нотариуса е да изкара на показ историите, които са добре или не толкова добре познати. Да се окуражи нотариусът да покаже историите, които са не много социални и не много добре познати. Всеки път принципът е един и същ – взимаме под внимание детайли, привидно минимални, за да подобрим в значителна степен положението на гражданите. Хора, които преживяват трудни житейски моменти – загуба на близък, раздяла, психически болести. За шест месеца от септември 2010 г. до

февруари 2011 г. фондацията „Роа Бодуен“ и белгийският нотариат са публикували три брошури, всяка по 40 страници и озаглавени: „Какво да правим след загуба на партньора“; „Как да постъпим след внезапна раздяла“; „Как да се справим с болестта на Алцхаймер“.

Семинари на вниманието на професионалисти и други способности предстоят наскоро.

ЛЮКСЕМБУРГ

Нотариалната камара на Люксембург следва разнообразна практика, като се въздържа да рекламира с цел само да привлече вниманието на гражданите върху нотариата. Тя предоставя привличането на клиенти на самите нотариуси. Комуникативната политика на камарата на нотариусите разглежда два плана: професионално информиране на гражданите, от една страна, и поддържането на добри отношения с другите юридически професионалисти, които са важни за нотариуса, от друга страна.

Що се отнася до първия план, камарата на нотариусите:

– публикува адреси на нотариални кантори в Люксембург върху жълтите страници за града

– изгради интернет сайт, в който гражданът може да намери сравняващи текстове относно компетенциите на нотариуса и някои ключови теми за ключови въпроси относно нотариалната дейност – наследствено право, семейно право, въпроси, свързани с недвижимо имущество, някои юридически текстове, които засягат нотариата, а именно: хонорарите на нотариуса, регистър на нотариусите от Люксембург, както и линк към европейския регистър на нотариусите, информация за някои актуални дейности,

Фондацията „Роа Бодуен“ и белгийският нотариат са издали три информационни брошури в помощ на гражданите

Пленарна зала по време на работната среща на семинара

Представителят на Латвия Гатис Литвинс

както други полезни линкове. Професионалното информиране на гражданите е осигурено чрез предлаганите им конференции, както и участието им в Камарата на нотариусите.

В националната седмица на нотариусите по време на този годишен салон, където Камарата на нотариусите е представена със собствен щанд, посетителите могат да задават въпроси на нотариусите относно всички въпроси, свързани с недвижимото имущество.

Освен това Камарата на нотариусите организира конференции, информационни сбирки, работни вечери и др. на нотариусите в Люксембург. В рамките на тяхната постоянна квалификация на тези форуми се канят гости от важните юридически сектори за нотариата. По този начин Нотариалната камара успява да установи много добри отношения с тези професионалисти, а именно с представители от администрацията по вписванията и области като Министерство на правосъдието.

ЛАТВИЯ

Нотариатът на Латвия се представи с Открити нотариални дни, които се провеждат в страната от 2006 г., обикновено през месец март, като в тези тържества участват всичките 117 на брой нотариуси на Латвия, като всяка година броят на участващите нотариуси е непроменен, а броят на гражда-

ните, които се възползват от безплатните консултации расте. През 2008 г. това са били 1500 граждани, 2009 г. – 3000 граждани, а 2010 г. – 6000 граждани. С безплатната си дейност нотариусът доказва, че не само печели пари, но е и социална личност. По време на тези нотариални дни се определя и награждава най-добрият нотариус за годината, като дните завършват с официален бал.

Холандия и Франция се представиха със специални филмчета, които представят професионалните функции на нотариусите, в голям бюджет над 2 млн. евро, а Гърция с проект за комуникиране в областта на търговското право.

Отчитайки важността на темата, Европейският нотариат ще концентрира все повече усилията си в засилване ролята на комуникациите в нотариалната дейност.

Нотариус Станка Стайкова

Есенен семинар на Нотариалната камара, 5–6 ноември 2011 г., Боровец

На 5 и 6 ноември в Боровец се състоя редовният есенен семинар на нотариусите от страната.

Основните теми на семинара бяха: „Актуални проблеми на вписването. Създаване на имотен регистър. Информационни системи“, „Информационните системи в нотариалната дейност“, като за последната тема бяха поканили представители на нотариатите на Русия и Турция, но за съжаление последните бяха възпрепятствани да участват поради местни прояви.

Поканени за участие бяха и представители на Агенцията по геодезия, картография и кадастър: Емилия Ангелова – правен консултант, Момчил Иванов, директор на дирекция „АПФО“, съдия Илияна Дикова – председател на Българската асоциация на съдиите по вписванията, както и университетският преподавател Красимир Димитров.

Нотариусите от страната споделиха трево-

гите си, че в имотния регистър и кадастърта продължава да цари пълен хаос, който застрашава правната сигурност и интересите на гражданите при извършване на сделките.

Коментирани бяха промени в Правилника за вписванията, касаещи вписването по електронен път от канторите, възможността нотариусът да оттегля молбата за вписване при необходимост да се коригират технически грешки и др., създаването, обединяването и разделянето на имотните партиди и т.н. Присъстващите на семинара съдии по вписванията чрез Илияна Дикова – ръководител на СВ – град София, също отчетоха необходимостта от промени в действащия Правилник за вписванията.

По отношение на кадастралните карти се отчетоха многобройни неточности по съдържанието на картите и схемите, които създават възможности за правни спорове или възпрепятстват извършването на конкретни сделки.

По втората тема „Информационните системи в нотариалната дейност“ Наско Борисов, ръководител поддръжка на програмния продукт „Нотариус Футурум“, представи продукта, както и електронния регистър „Единство“, извършването на справки в Националната база данни „Население“, в Националния регистър на българските лични документи. Накрая г-н Борисов направи обобщение на информационните системи в нотариалната дейност, като подчерта социалния ефект на информационната система на нотариусите, а именно над 500 хил. документа в системата „Единство“, рязко намаляване на случаите на имотни измами, повишаване чувството за сигурност и социална справедливост у гражданите и бизнеса. Накрая Наско Борисов завърши с думите: „В нотариалната дейност важи един принцип, валиден още от римското право: QUOD RECORDUM PROBATUM – което е доказано с официален документ, не може да се отхвърля. В българския нотариат

електронните дейности и процедури са уредени в законодателството, следователно те имат автентичната сила на официален документ!“. Особен интерес към информационните системи проявиха гостите от Федералната камара на руските нотариуси Николай Викторович Репин – отговарящ за информационни технологии в Московската нотариална камара, Олег Викторович Головатюк – председател на Калужската нотариална камара, Едуард Викторович Махносов – информационни системи във Федералната нотариална камара на Русия. Много след като приключи семинарът, те продължиха с детайлни технически въпроси към Наско Борисов и изказаха възхищението си от действащите информационни системи.

На втория ден от семинара се проведе дискусия с представители на органите на Нотариалната камара, на която открито се поставиха проблеми пред българските нотариуси и пред световния нотариат въобще.

Приключенията на нотариусите от град Люксембург между 1830 и 1839 г.

I. Предхождащи събития

Теоретично възстановяване на една държава

През 1815 г. Виенският конгрес възвръща на хартия, теоретично, независимостта на Люксембург след 372 години чуждестранна окупация: първо – бургундска, след това испанска, френска (за кратко време при царуването на Людовик XIV), австрийска, след това отново френска (при републиката и при империята, когато рангът на страната е сведен до този на „Департамент на горите“!).

Страната е повишена в ранг на Велико херцогство и губи за втори път територии на изток, където ѝ се отнемат 2280 кв. км с 50 хил. жители, които се дават на Прусия (за първи път ѝ се отнемат територии през 1659 г., когато испанският крал се отказва от Русийон и от южната част на Люксембург с Тионвил, Монмеди, Дамвилер, Ивоа-Кариньон и други селища). Новото Велико херцогство е поставено под личната власт на Вилхелм I, крал на Нидерландия, и е трябвало следователно да представлява отделна държава в състава на Германската конфедерация, която настанява пруски гарнизон в столицата ѝ.

Реалният статут на Люксембург по време на нидерландското опекунство

Вилхелм I не се съобразява със статута на отделна държава на Великото херцогство и се отнася към него като към осемнадесета провинция на своето кралство. Това положение на нещата се посреща, както изглежда, с безразличие от страна на гражданите на Люксембург. Така, докато през 1816 г. белгийските първенци гласуват против основния закон, по който ще се управлява Кралство Нидерландия, то седемдесет и тримата люксембургски първенци гласуват единодушно за него! Следва да се

признае, че те са се възползвали от този режим, за да господстват над страната. Кралство Нидерландия страда от самото начало от големи финансови затруднения и принуждава населението на Белгия и Люксембург да участва в изплащането на неговите дългове, облагайки го с тежки данъци, които изтощават най-вече бедната земеделска страна, каквото е било по това време Великото херцогство, въпреки че изплащаните по този начин дългове не са били негови!

Положение на люксембургския нотариат по време на нидерландския режим

Практически нищо не претърпява съществени промени по време на този режим. Законът от месец Вантоз (по френския революционен календар – бел. пр.) продължава да се прилага. Продължава да съществува нотариална камара във всяка от околията на страната, а именно: в Люксембург, Ньошато и Дикирш, при което камарата на последната околия е била оштетена чрез откъсване от нея на нотариалните офиси, разположени на изток от реките Мозел, Сюр и Ур, офисите в градовете Битбург, Прюм и Сен Вит, присъединени към Прусия. Нотариалната камара на околия Люксембург е включвала тридесет офиса, пет от които са били разположени в столицата.

II. Белгийската революция от 1830 г. и последиците от нея

Причини

Вилхелм I дразни южните провинции, облагодетелствайки непрекъснато провинциите на Холандия, по-специално чрез налаганите данъци. Просветеният му, но авторитарен деспотизъм засяга болезнено либералите, а религиозната му политика, облагодетелстваща жозе-

фитите, дразни католиците. Тези враждебни чувства са по-изразени в средите на белгийците, отколкото в тези на люксембургските граждани, но когато се удава случай да се отърват от Вилхелм I, и те на драго сърце се възползват от него.

Избухване на въстанието

На 25 август 1830 г. в Брюксел избухва въстание, което довежда в кратък срок до откъсване на Белгия от северните провинции. Люксембургските граждани се присъединяват към въстанието едва след два месеца, при което валонската част на страната реагира по-бързо от германската ѝ част, с изключение на столицата, която е окупирана от прусашки гарнизон, издържан от краля на Нидерландия в качество то му на член на германската конфедерация.

Необичайна ситуация, продължила девет години

1. Блокада на град Люксембург и напрежение между двете части на Люксембург

Преминаването на цялото Велико херцогство в белгийския лагер, с изключение на столицата, се извършва спокойно, без каквито и да било насилия.

Люксембургските първенци участват активно в създаването на новата конституция; така например Жан Батист Нотом от Месанси и Петанж участва във временното правителство, Жан Батист Том от Ремиш става първият губернатор на белгийската провинция Люксембург, а от 1936 г. половината от белгийското правителство се състои от люксембургски граждани.

В Люксембург губернаторът Вилмар, заобиколен от чиновници-органисти, т.е. хора, останали верни на Вилхелм I, се оказва изолиран, докато навсякъде другаде, чак до подстъпите на самата крепост, се установява белгийска власт, която арестува всяко лице, опитало се да напусне града.

Вилмар умира внезапно в последния ден на 1830 г. и е заменен от херцог Бернар дьо Сакс-Ваймар, а след това от холандския генерал Гьодеке.

Тогава журналистът Матио Ламбер Шробилтгер се очертава като водач на оранжистите и през годините 1831 и 1832 стават няколко сблъсъка между двата лагера, предизвикани в

повечето случаи от водачите на оранжистите. Така братята барони Дьо Томако от Санем създават малка милиция, която обезоръжава белгийските митничари в Елш-Алзет и Бус и предприема несполучливи набези към Холерих и Еткселбрюк. През април 1832 г. губернаторът Ж. В. Торн е заловен от оранжистите в Шонфелдс. За наказание белгийците залавят един от големите водачи на оранжистите, търговеца Я. Пескаторе, който бива заменен срещу губернатора.

Положението се успокоява през 1834 г. и въпреки търканията между силите съперници населението успява да стигне до споразумение, вследствие на което в неделя жителите на град Люксембург слизали в Елш, където се събирали в главната белгийска данъчна служба да пият и след дълго пиянство едва се довлечали, зашеметени, до крепостта. Така се появил употребяваният и до наши дни израз: „Sie si belsch!“ („Те са белгийци“, т.е. „Те са пияни“).

2. Дълги и трудни преговори

Тъй като разпадането на Кралство Нидерландия в резултат от белгийската революция заплашвало да наруши равновесието в Европа, постигнато на Виенския конгрес, Англия свиква Великите сили (Русия, Прусия, Австрия и Франция) на конференция в Лондон през ноември 1830 г. Конференцията продължава до 1839 г.! Първият договор, наречен „договор на осемнадесетте члена“ от 1831 г., урежда отцепването, но запазва статуквото, що се отнася до Люксембург. Този договор не бива приет от Вилхелм I, който предприема изненадващо нападение през 1831 г., но нападението е отблъснато благодарение намесата на френски войски.

Гендебиен, депутат от Ньошато:

„Ще гласувам „не“, триста и осемдесет хиляди пъти „не“, от името на триста и осемдесет хиляди белгийци, които плашите...”

Берж, депутат от Люксембур:

„Господа, чрез фаталния договор за разделяне се отнема на Люксембург неговата независимост и гражданство, руши се богатството на неговата територия, руши се промишлеността му и след това би трябвало да бъде уважено поне единственото благо, което му остава, и да не се пренебрегва неговият патрио-

тизъм и привързаността му към Белгия, въпреки проявяваната от нея неблагодарност...“

Жан Батист Нотом, депутат от Арлон, член на правителството:

„Знам, че се излагам на риска да остана в този момент неразбран и е много печално да бъдеш неразбран от тези, сред които си израсъл, с които те свързват толкова много неизличими спомени. Но за мен Родината не е само селото, в което съм израсъл, това е юридическото лице, Белгия!

...Белгия не погази достойнството си, тя направи всичко, което беше по силите ѝ. Като белгиец не се чувствам нито унижен, нито лишен от достойнство; като гражданин на Люксембург оплаквам повече от всеки друг съдбата на една провинция, пожертвана в името на неумолимите изисквания на европейската политика. Възстановете временно прекъснатите си усилия за постигане на благоденствие, но не забравяйте никога, че тези, които сте принудени да изоставите, си остават вашите бивши съдружници, заплени от независимостта, не забравяйте делото им и това, че Белгия си остава нашата обща Родина!“

Люксембургските граждани, приели най-пламенно присърце запазването на единството с Белгия, като Мец и Серве остават дълбоко разочаровани от Брюксел и откриват единствено „безизразни лица и затворени уста“.

Накрая примирението взема връх и Велико-то херцогство, от което отново се откъсват земи (за щастие за последен път!) ще узнае за пръв път с тревога какво значи да получиш пълна автономия!

Икономически и културни последици

1. Територия

През 1839 г. Великото херцогство придобива териториалния облик, който е запазило до наши дни, въпреки многобройните превратности, породени от апетитите на неговите съседи (Белгия, Франция, Германия) – всяка от тези държави се надява, че държавата не ще успее да просъществува и че ще може да се извлекат облаги от разпадането ѝ. Териториите, откъснати с упражняване на известни насилия от страната по съображения от езиков характер, обхващат 4320 кв. км с 160 хил. жители. За щастие става дума за най-бедните части на страната. От осемте си окръга тя запазва само три. Запазва територия с площ от 2586 кв. км с 356 км граници и население от 170 хил. жители (пораснало днес до 510 хил. души!).

Андре Швахтген, почетен нотариус

Льо Гномон, Международно списание за история на нотариата, бр. 169, октомври-декември 2011 г.

Нотариатът на Карибските острови Санто Доминго през XVIII век

Резюме на дипломна работа за получаване на първа магистърска степен по история „Нотариатът на Карибските острови. Санто Доминго през XVIII век“. Трудът е представен от Лоран Бюрюс в рамките на магистърска програма по история пред университета на Прованс през юли 2009 г. с научен ръководител проф. Жилбер Бюти и в него се прави качествен и количествен анализ на нотариата в Санто Доминго през втората половина на XVIII век.

Тревожният характер на съвременната история на Хаити е пречка да се проникне в богатата история на този остров в минали времена. Поделена в географско отношение между Испания и Франция по силата на договора от Райсуик през 1697 г., „захарната перла“ спада към Карибския архипелаг. Край вратите на американския континент, флибустиери, буканиери и корсари използват тази мозайка от острови, къпани на изток от Атлантическия океан и на запад от Карибско море, за нападенията си срещу кастилските кораби. Те завладяват още в началото на XVII век западната част на остров Санто Доминго, възползвайки се от слабото испанско присъствие.

След тези първи прояви на заселване в южната част на острова се появяват индиговите и кафеените плантации и се развива ориентирана към износа икономика, в която преобладава износет на захар. Динамичното нарастване на производството на захар поражда промени в структурата на обществото. От втората половина на XVII век, с големия си брой робите от Африка изместват наетите от Европа работници и от този момент нататък стават работната сила на земевладелците.

Всяка една от тези структурни промени налага изграждане на административна структура, цел на която е да подпомага протичането на социално-икономическите промени и да ги урежда. Нотариусът е една от главните фигури в тази структура. Когато

Висшият съвет¹ се премества през 1752 г. от Леоган в Порт-о-Пренс, не са ли нотариусите тези, които полагат първите крайъгълни камъни на новата градска общност²?

Обществените играчи се организират в социални клетки с различно изразена проницаемост, които пораждат потребности. Необходима рамка за тях стават нотариалните актове, които отразяват и уреждат тези потребности. А тъй като практикуващите нотариуси и техните практики изпитват влияние от контактите си със средата и търпят развитие, те самите придават форма на обществените потребности, които също се развиват. Филтърът на нотариата притежава обаче задържаща информацията сила, забулваща отчасти прозрачността, която се приписва на нотариалната функция. Колектив, обединен от историка Габриел Одизио, е съсредоточил изследователската си проблематика именно върху този постулат в стремежа си да преразгледа посредством документите, оста-

---

¹Съдебен орган, от който зависят сенешалите. В Санто Доминго са съществували три съдилища от висока инстанция: в Кап, Леоган, като последният се е редувал с Пти Гоан, и в Порт-о-Пренс.

²Моро дьо Сен Мери, *Закони и конституции на подветрените френски колонии в Америка*;... Том III: включващ законите и конституциите от 1722 до 1749 г. включително, Париж, У автора, Мутар, Бароа старши, братя Лоботиер, Деспийи, 1784–1970, с. 879.

нали в нотариалните архиви, начина, по който са били възприемани социалната логика, социалните практики и отразяването на потребностите³. Изхождайки от тази гледна точка и прилагайки съпоставителния подход, тази група от изследователи са разработили таблица за класификация на видовете нотариални актове, към която авторът на настоящия труд се придържа строго.

Използването на последната и класифицирането на 788 акта, които съставляват два изследователски корпуса, не ни освобождават обаче в стремежа ни да постигнем обективност от необходимостта да приложим същевременно и качествен подход. Това е допълнителен анализ, благодарение на който се убедихме, изследвайки профилите на действащите нотариуси и мрежите на техните клиенти, както и връзките, поддържани с тях, че не трябва да се подценява представителността на корпуса. Изхождайки от тези методологични насоки, проведохме два сондажа: първия – в Каие дю Фон дьо л'Ил а Ваш, а втория – в Порт-о-Пренс. Всяка извадка се придружава от анализ в макроисторически план, който е необходим за разбиране на отношението, което нотариусът поддържа със социалната среда.

Първа част

Нотариатът във Фон дьо л'Ил а Ваш през първата половина на XVIII век

Административното разделение на остров Санто Доминго съвпада с три от четирите посоки на света: Север, Юг и Запад. Първоначално това деление на три части оставя западната част настрана от северната и южната, в които се полагат основните усилия за оползотворяване на земите. Развитието на областта Фон дьо л'Ил а Ваш, намираща се в най-южната част на острова, се дължи колкото на това оползотворяване, толкова и на промяната, която претърпява общността от пионери под влиянието на буканиерите и флибустиерите.

³Историкът и нотариалната дейност, Прованс, Венеция, Египет, XV – XVIII век, под ред. на Габриел Одизио, Тулуза, Изд. на университета Мирай, 2005.

Предоставена на Кралската компания на Санто Доминго⁴, тази равнина с индигови плантации преминава през 1720 г. в лоното на кралското правосъдие. Висшият съвет на Пти Гоав възстановява властта си по цялото протежение на южния бряг на острова. Премахването на част от предишната административна структура свидетелства за наличието на сепаратистки бунтове, разтърсвали острова между 1722 и 1724 г.⁵ Действията за налагане на кралската власт не водят обаче до пълно премахване на наследеното от компанията. Използването на тази съществувала преди това структура участва в процеса на сливане на различни по своята природа съдебни институции – за това свидетелства например географското разположение на административните седалища⁶.

От друга страна, персоналът, работил в служба на компанията, бива заменен от магистрати пришълци, които упражняват функциите си в рамките на кралското законодателство. Необходимостта от познания за създаване на съвместими с нормите документи и намаленият брой на персонала водят при все това до необходимост да се прибегне до привличане на някои бивши служители на компанията в процеса на набиране на персонал за по-низшите служби, предприет от централната власт след премахване на тази компания. Трудностите, които изпитва съдебната общност при своето обновяване, се изразяват чрез съвместяване на длъжностите на съдебен секретар, заместник прокурор или прокурор с длъжността нотариус.

Положението, което заема нотариусът в социалната пирамида, придобива вид на многоцветно платно. В подкрепа на тази констатация идва анализът на хонорарите,

⁴FR ANOM 215 MIOM / 1: отворени писма на Кралската компания на Санто Доминго за месец септември 1698 г.

⁵Фростен, Шарл, Бунтове на белите в Санто Доминго през XVII и XVIII век, Рен, Изд. на университета на Рен, 2008.

⁶Акен и Жакмел запазват, както и Каие дю Фон дьо л'Ил а Ваш, статут на административни центрове под попечителството на новосъздадения сенешалски район на Сен Луи.

които откриваме в нотариалните архиви, надраскани по полетата или в края на нотариалните актове, за да изпълняват роля на паметки. Терминът „хонори“, обичайно използван от кралските чиновници за означаване на полагащите им се възнаграждения, съдържа напомняне за авторитета, на който са се радвали техните длъжности. Писменият израз, който те дават на привилегиите си, подчертава съзнанието им за достойнството, което носят изпълняваните от тях функции. При все това разликата в статуса не се отразява на размера на събираните суми. В метрополията размерът на тези възнаграждения зависи от три критерия: от сумите, за които се съставя документът, от качеството на договарящите се страни и от времето, посветено на съставяне на акта⁷. За разлика от това в градчето Каие дю Фон дю л'Ил а Ваш единствената добавка към тарифата е тази за пътуване, което означава, че изминатото разстояние се оценява не само като допълнителен паричен ресурс, но и като реално работно време. Така практиката на нотариуса се оказва свързана по различен начин с фактора време. „Нотариалното време“ се проявява под множество комбинации, зависещи при клиентите от ограниченията, които им налага околната среда, а при нотариуса – от личните стратегии, които той прилага и от социалните му връзки. Потребностите на земевладелеца, който е подчинен на сезонни ограничения, зависят например от сезоните за сеитбообращение. Влиянието на морето, което грози с урагани между юни и октомври, оказва влияние върху потока от клиенти, посещаващи нотариуса⁸.

⁷ Жаан, Себастиен, *Професия, роднинство, социална принадлежност. Нотариусите от Поатие през модерните времена (1515–1815)*, Тулуза, издателство на университета Мирай, 1999, с. 128.

⁸ FR ANOM FM DFC / XXXIII / мемоари / 5 / 784 : 1752 и 1764 г., заповед на губернатор Дюбоа дю ла Мот относно опасността, съществуваща в залива на Каие между 15 юни и 1 ноември. Заповед до корабите да акостира през този период в залива на Сен Луи.

Втора част

Нотариатът в Порт-о-Пренс през втората половина на XVIII век

Необходимостта да се разглеждат в перспектива социалните логика и настъпващите в тях промени определя необходимостта да се прибегне до втори корпус. В Порт-о-Пренс бързият възход контрастира с постепенното градско развитие, характерно за Каие. Подложен на влиянието на центростремителни сили, градът поглъща социално-икономически субстрат от разположените в съседство енории. Благодарение на търговските мрежи, основни двигатели на които са предприятията за производство на захар в равнината Кюдьо-Сак и пристанището, градският център укрепва и щетите, причинени от природните бедствия, се преодоляват успешно – един от главните показатели за жизнеспособността на тази смесица⁹.

Нарастването на броя на населението в резултат от това динамично развитие се съпровожда от нарастване на потребностите на обществото¹⁰. На това нарастване е призована да отговори изграждащата се административна структура, към която принадлежи и нотариатът. Подканени през 1749 г. да напуснат околните енории и да се преместят в Порт-о-Пренс, нотариусите започват работа в този град едва през 1752 г.¹¹

В Порт-о-Пренс нотариатът се характеризира, както в градчето Каие, със съвместяване на длъжности. Като се абстрахираме от съдебната сфера, съвместяването на дейности е последица от доверието, което градската

⁹ Гейус, Давид П., *Urban development in 18th century Saint-Domingue*, Бюлетин на Центъра по история на атлантическите пространства, № 5, 1990, с. 209.

¹⁰ Жилищата и работната сила са двата главни показателя за този растеж: между 1776 и 1789 г. се отчита появата на 337 нови жилища; що се отнася до работната сила от прислужници, между 1754 и 1775 г. тя се увеличава със 7500 души.

¹¹ Дион, Изабел, Тизон-Жерм, Ан Сесил, *Хранилище на публични документи на колонията. Нотариат, Акс-ан-Прованс, Архивен център на отвъдморските територии*, 2001, с. 247.

общност гласува на нотариуса. Дали действията и като църковен настоятел, синдик или секретар на Земеделската и търговска камара, той заема в съзнанието на обществото място, съответстващо на длъжността, която заема. Не се ли включва по този начин нотариусът, проникнат от чувство за принадлежност, обусловено от интересите, които защитава, в процеса на „креолизация“?

Проницаемостта на социалната среда повлиява по значителен начин професионалната кариера на нотариуса. Произхождащ от късна вълна преселници от метрополията, нотариус Жак Дегранпре претендира например да заеме пост на генерален нотариус, който впрочем не му е бил даден¹². Тази длъжност е щяла да му позволи да практикува в ресора на Върховния съвет на Порт-о-Пренс и по този начин е щял да увеличи, както е направил генералният нотариус Марк Франсоа Жерве Митуфле Томен, броя на разглежданите от него дела и съответно – печалбите си. Извън ролята, която играе професионалният статус, обемът на актовете, съставени от нотариуса, зависи също от мрежата верни клиенти, която нотариусът изгражда и поддържа. Тези връзки, окачени с термините „силни“ и „слаби“, позволяват освен това да се тушира проблемът за представителността на корпуса. В светлината на социалните логики е възможно по този начин да се осветли по различен начин извадката и да се усили нейната прозрачност. Това качествено осветляване позволява, благодарение на гъвкавостта си, да се извърши проверка чрез засичане между противопоставимите и допълнителните нотариални актове и дава възможност да се „дехомогенизира“ общността от съдебни служители, към която спадат нотариусите. Независимо от структурните тенденции и доминанти, които се разкриват благодарение на класификацията на актовете, действието на социалните мрежи се наслаждава над този количествен подход. И наистина, главното препятствие, с което се сблъсква серийният метод, е едноцветността на извадката, поради

¹²FR ANOM FM E/210: 8 март 1776, писмо от Дегранпре, адресирано до министъра на флота с цел получаване на поста кралски нотариус.

която актовете и клиентелата на дребния нотариус Дегранпре се сливат с актовете и професионалната продукция на плодовития нотариус Томен¹³.

Трета част

Нотариалният филтър на Санто Доминго

Съпоставката на двете общности нотариуси, тази от Каие дю Фон дьо л'Ил а Ваш и тази от Порт-о-Пренс, чрез разглеждане на продукцията на четирима нотариуси, по двама от всяка извадка, позволява да се извърши типологичен и количествен анализ на съставените от тях актове¹⁴. Рамката, в която могат да бъдат разбрани социалните логики и претърпените от тях промени, се изгражда, като се изхожда от постоянните структурни характеристики, съответствия и разлики, изявени чрез съпоставката между първата и втората половина на XVIII век.

Нотариалните актове, към които спадат по-специално договорите за наеми, за задължения, актовете за продажба, за учредяване на дружества¹⁵, са породени от три основни компонента на карибската среда: градското пространство, морската сфера и земеделската сфера. Всеки от тях реагира на напреженията, които средата поражда и/или на които той е подложен. А географският комплекс, който ги храни, страда от наличие на човешко и природно насилие, което нарушава по траен начин развитието на обществото. Непредвидими природни бедствия, епидемии и поли-

¹³FR ANOM DPPC NOT SDOM REP 129 (1777-1788): опис на актовете, съставени от Марк Франсоа Жерве Митуфле Томен. FR ANOM DPPC NOT SDOM 435 до 437: двойни актове на Жак Дегранпре.

¹⁴Оливие Мандру Делоне и Жан Мари Готие в Каие дю Фон дьо л'Ил а Ваш, между 1743 и 1744 г. Франсоа Жерве Митуфле Томен и Жак Дегранпре в Порт-о-Пренс, между 1784 и 1785 г.

¹⁵В Порт-о-Пенс, за периода от 1784 и 1785 г., се наброяват: 57 акта за продажба, 10 акта за учредяване на дружества, 16 договора за наем и 22 договора за задължения, т.е. 17 % от всички актове са от първия вид разглеждани документи.

тически размирици пораждаат напрежения. Изправени срещу понасяните и приети от тях принуди и рисковете, които те носят, уязвимите социални играчи развиват имунни реакции¹⁶.

Също като пълномощното, актът за депозит е породен от риска и цели да намали неговото въздействие. През втората половина на XVIII век в Порт-о-Пренс депозитите при нотариус Томен представляват ежегодно повече от 10% от общия брой на съставените актове, докато между 1743 и 1744 г. са били съставени само два акта за депозит в Каие от нотариусите Мандру Делоне и Готие¹⁷. Рисковият фактор действа следователно като катализатор на обществената функция на нотариуса, тъй като при упражняване на неговата професионална дейност именно доверието подтиква спестителя да повери имущество си за съхранение от нотариуса.

Заключение

В пресечната точка на качествения и количествения подход, прилагайки и двата подхода за очертаване на профила на нотариуса и дейността му в Санто Доминго през XVIII

век, настоящото изследване съдейства за разширяване на географските хоризонти – начинание, подето по-специално от Жан Пол Поасон, Жан Тарад, а по-късно – от Люсиен Фажион, Ан Маю и Лор Вердон в областта на Средиземноморието¹⁸.

За да се отговори на редица въпроси, които си задават изследователите, ресурсите на нотариата приканват с богатството си да се увеличи броят на сондажите, проучванията и засичанията. Изследването на разликите, съществуващи между различните територии, ни отвежда по този начин към атлантическото пространство, за изследване на което ни подканва историкът Робер Ришар: „Само сме набелязали няколко проблема, ограничени по време и пространство. А те са повече на брой. Трябва да почерпим още от тях.“¹⁹

Лоран Бюрюс

Льо Гномон, Международно списание за история на нотариата, бр. 169, октомври-декември 2011 г.

---

¹⁶Валтер, Франсоа, Бедствия. Културна история на периода XVI – XXI век, Париж, Съой, 2008, с. 17.

¹⁷FR ANOM DPPC NOT SDOM REP 129 (1777–1788): опис на актовете, съставени от Марк Франсоа Жерве Митусфле Томен. FR ANOM DPPC NOT SDOM 759 (1735 и 1740–1742): двойни актове на Жан Мари Готие. FR ANOM DPPC NOT SDOM 1324 (1745–1748): двойни актове на Оливие Мандру Делоне.

---

¹⁸Нотариусът между професията и публичното пространство в Европа, VIII–XVIII век, Люсиен Фажион, Ан Маю и Лор Вердон (ред.), Доклади на колоквиума в Екс-ан-Прованс, септември 2006, Екс-ан-Прованс, Издателство на университета на Прованс, 2008.

¹⁹Решар, Робер, Актовете на нотариусите от Санто Доминго, есе върху използването на един извор за историята на колонииите, Списание за история на колонииите, 39, 1951, с. 338.

Най-вкусната кокошка

Владимир Петров

Една сутрин, преди да отиде на работа, татко помоли в къщата непрекъснато да има човек, който да посрещне една негова клиентка, стара жена, която идва с влака, не помня от Силистра или Добрич. Тази жена ще донесе една заклана и изчистена кокошка, която ние трябва да приемем.

Разпределихме с мама дежурството. Тя отиде по покупки и да види родителите си, които живееха срещу сградата, в която бяхме ние, в една полуразрушена от бомбардировките къща с обитаем наземен етаж. Тя щеше да чака следобяд, когато обикновено аз излизах.

Жената дойде към обяд. Нощен влак, който е пътувал цяла нощ и пак не му е стигнало, доскоро обслужваше, ако не продължава да обслужва и сега, линията Силистра – София и Добрич – София. С него, премаляла от умора и гладна, пристигна тази видимо бедна, много възрастна и безкрайно добра жена. Започна да се събува, въпреки че ѝ казах, че ние самите не се събуваме. Със съхрените си ръце, които сякаш се чудеше къде да постави, механически опипваше дрехите си и ненужно пригладваше сплетената на къса плитка побеляла коса. Уплашено оглеждаше хола на апартамента, където я бях поканил. Притесни се, като че ли бог знае къде е влязла. Апартамент като всички в старата градска част на София. Собственост на държавата, с наематели, освен нашето и семейството на леля ми, със стари изпочупени мебели, изхабени от миене дъски и опущени от времето стени. Но за нея това беше адвокатското жилище, жилището на нейния адвокат и тя гледаше на него с възхищението и боязъна на вярващия, когато влиза в божия храм.

Разговорихме се. С много увещания и молби, успях да я доведа и до масата. И там изглежда се успокои, като видя, че и адвокатският син чупи хляба като нея, сърба супата, топи големи залци хляб в салатата и разговаря с пълни с храна уста. Когато от обикнове-

ното човешко бърборене за маловажни, делнични неща позна човека от нейната черга, от нейното село, някой от съседите, с които в хубави, слънчеви дни споделяше ограничени човешки свят, радости и тревоги на своите наблюдения върху живота, на пейката пред портата на нейната къща.

Животът ѝ надали е бил лек, но тя беше с много запазен дух и след като си посъбра душата, започна да се усмихва и шегува. Нагостих я и със сладко. В нашата къща кафе се пиеше рядко. Аз започнах да пия кафе на тридесет години, а баща ми въпреки че беше страстен пушач, пиеше кафе само навън. Затова пък сладкото беше на почит. Постоянно имаше буркан със сладко от дюли, което дядо ми правеше забележително хубаво, с плодове от собствената си дюля. С леко оранжев цвят, с аромат на индрише и никога захаросано, дюлевото сладко на дядо ми можеше да изкуши всеки. Помами и жената. Сипах първоначално малко. После добавих и потретих, докато и двамата си признахме, че не можем повече.

Поканих я да полегне, но тя отказа. Не прие и поканата да я изпращам. Каза, че имала далечна роднина и приятелка на нейните години в София и ще мине да я види, а после да си вземе влака за обратно. Не настоях повече, изпратих я до вратата, оставих на майка ми бележка върху пакета с кокошката и свободен от дежурство излязох.

Татко се прибра, разбра за посрещането и остана доволен. Обикновено той не коментираше клиентите си. Задължението да пази адвокатска тайна той спазваше безпрекословно. В отношенията му с тази клиентка обаче нямаше нищо за пазене, споделянето на което можеше да наруши доверието между адвокат и клиент.

– Това ми е най-бедната и най-скъпа клиентка! Делото ѝ беше трудно и аз, още когато влезе в кантората, разбрах, че каквото и да е, на тази жена трябва да помогна. Нямаше пари да плати, което я притесняваше много,

но аз ѝ давах кураж, като казвах, че ще плати по-нататък. Но от първия миг, в който я видях, вече бях решил, че тази клиентка ще защитавам там където и колкото е необходимо, свършено безплатно. Цялото ѝ съществуване излъчваше една трогателна безпомощност, която животът беше съчетал със смиренно достойнство и старомодна за днешните времена, но винаги ценена от мен почтеност.

Тя се улови за мен като за свой спасител и по-предан човек, който да е вярвал на всяка моя дума, до сега не съм срещал. Това беше един от онези образи, които сме гледали по картини на великите майстори, изобразяващи срещите на Христос с обикновените хора – впили в него вярващи, предани очи, в които се чете обич, и всецяло предаденост на делото и мислите, които излага пред тях. Треперех при мисълта, че по независещи от мен причини може да загубим делото. Тя виждаше усилията, които правя, сама ме успокояваше, че и да загубим няма нищо страшно и същевременно за себе си имаше вяра, че аз просто не мога да загубя. Обаче чувството, че има адвокат, че някой я защитава – това не може да се опише. Тя седеше на пейките в съдебните зали със спокойствието и самочувствието на банков директор, който е наел най-добрите юристи и за изхода на делото изобщо не се съмнява. Това самочувствие идваше от репликата на съдията за протокола – „ищцата, Мария Христова, се явява лично и с адвокат Богдан Петров“. Борбата я крепеше и ѝ даваше дух. Тя не търсеше облаги от победата, но беше готова да умре, за да види справедливостта възстановена и изживее онова велико чувство на удовлетворение от възтържествуването на законността над беззаконието.

Спечелихме делото. Решението влезе в сила. Щях да престана да се влача по далечни съдилища и да спя по неудобни хотели. Беше ми обаче мъчно за моята клиентка, която като че загуби интерес от живота, защото докато траеше то, тя се чувстваше в някаква надпревара, в някакво очакване. „Нейният адвокат“ идваше периодически, обсъждаха конкретни действия, съществуваха интерес, който трябваше да се завоюва. Много е хубаво човек винаги да има свой

адвокат, с когото денонощно да бистри всичко, каквото му хрумне. За съжаление това е невъзможно и не се харесва на адвокатите. Те поначало са на този клиент, чийто интерес защитават и който им плаща. След делото никої не е ничий. Адвокатът няма вечен клиент, клиентът не може да каже ”това е моят адвокат и на никої друг”.

На раздяла тя ми каза, че ще дойде специално в София, за да ми донесе една кокошка, каквато няма по магазините. Докато е жива, един път годишно ще идва да ми носи една нейна, специално гледана и хранена с любов и благодарност, кокошка.

Аз се опитах да я разубедея. Казах ѝ, че да бие път от другия край на България, за да ми донесе кокошка, ще бъде голяма тежест за нейната възраст и скромни средства за живот.

– Не искате да кажете, че ме жалите нали? Аз нямам средства и вие искате, без да ме обидите, да ми откажете, за да не харча пари. Моля Ви да приемате тази кокошка! Аз нямам друга възможност, а справедливо е и на бедните хора да бъде позволено да бъдат благодарни! Истински и за цял живот! За тези най-щастливи мигове в края на живота ми, когато потърсих от съда справедливост, и с вашата безценна помощ и човешко търпение накрая я получих. В съдебните зали, докато траеше делото, бях истински щастлива...!

– Приех да получавам кокошката – продължи татко. Тази е първата. Докато получаваме, ще знаем, че тази жена е жива, бог да ѝ даде живот и здраве!

Кокошките идваха още няколко години. Кога жената ги носеше лично, кога ги изпращаше по влака. Това бяха специално гледани кокошки. В тях нямаше нищо изкуствено. Мазни и млади, ароматични, с крехко вкусно месо. Те несъмнено са били особена грижа на тази добра жена, в които тя е съзирала послание и човешко доказателство за нейната обикновена, неподправена благодарност.

Татко казваше, че по-вкусни кокошки, приготвени от изкуствените ръце на мама, не е ял. Защото са дадени от благодарен човек и от сърце.

Всички в семейството бяхме съгласни с него.

НОВАТА ВЕРСИЯ НА **СИЕЛА**

@ ciela® 5.0

Повече възможности!

По-бързо търсене!

По-добри функционалности!

На атрактивни цени!

Сиела софт енд павлишинг АД • София 1463, бул.П.Евтимий 80 • тел.: (02) 954 10 30 • www.ciela.net